

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (sjätte avdelningen)

den 16 januari 2014*

”Artikel 99 i domstolens rättegångsregler — Paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang — Nationell lagstiftning enligt vilken det fastställs minimiprocentandelar för den säkerhet som en researrangör måste skaffa sig för att i händelse av obestånd kunna återbetala de belopp som konsumenterna erlagt”

I mål C-430/13,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Fővárosi Ítéltábla (Ungern) genom beslut av den 12 juli 2013, som inkom till domstolen den 29 juli 2013, i målet

Ilona Baradics,

Adrienn Bóta,

Éva Emberné Stál,

Lászlóné György,

Sándor Halász,

Zita Harászi,

Zsanett Hideg,

Katalin Holtsuk,

Gábor Jancsó,

Mária Katona,

Gergely Kézdi,

László Korpás,

Ferencné Kovács,

Viola Kőrösi,

Tamás Kuzsel,

Attila Lajtai,

* Rättegångsspråk: ungerska.

Zsolt Lőrincz,

Ákos Nagy,

Attiláné Papp,

Zsuzsanna Peller,

Ágnes Petkovics,

László Pongó,

Zsolt Porpáczy,

Zsuzsanna Rávai,

László Román,

Zsolt Schneck,

Mihály Szabó,

Péter Szabó,

Zoltán Szalai,

Erika Szemeréné Radó,

Zsuzsanna Szigeti,

Nikolett Szőke,

Péter Tóth,

Zsófia Várkonyi,

Mónika Veress

mot

QBE Insurance (Europe) Ltd Magyarországi Fióktelepe,

Magyar Állam,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Borg Barthet (referent) samt domarna M. Berger och S. Rodin,

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att enligt artikel 99 i domstolens rättegångsregler avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat,

följande

Beslut

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang (EGT L 158, s. 59; svensk specialutgåva, område 6, volym 3, s. 53).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Ilona Baradics m.fl., kunder till en researrangör, och, å andra sidan, QBE Insurance (Europa) Ltd Magyarországi Fióktelepe Minisztérium (nedan kallat QBE Insurance) och Magyar Állam (ungerska staten), som företräds av Nemzeti Fejlesztési Minisztérium angående återbetalning av förskottsbelopp eller av totalpriser som erlagts av respektive klagande i det nationella målet för köpet av en paketresa.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skäl 7, 18 och 21 och 22 i direktiv 90/314 föreskrivs följande:

”Turistnäringen spelar en allt större och viktigare roll för ekonomierna i medlemsstaterna. Systemet med resepaket utgör en väsentlig del av denna näring. Paketresebranschen i medlemsstaterna skulle stimuleras till en snabbare tillväxt och en högre produktivitet om åtminstone några gemensamma regler antogs för att ge den en gemenskapsdignitet. ...

...

Arrangören och/eller återförsäljaren bör inför konsumenten svara för att åtagandena fullgörs enligt avtalet. Dessutom bör arrangören och/eller återförsäljaren vara ansvariga för skada för konsumenten vid avtalsbrott såvida detta inte orsakas av fel som varken begåtts av dem själva eller någon annan leverantör av tjänster.

...

Det skulle vara till fördel både för konsumenten och för arrangörer av resepaket om arrangörerna och/eller återförsäljarna var skyldiga att visa att de har tillförlitlig säkerhet i händelse av obestånd.

Det bör stå medlemsstaterna fritt att anta eller behålla strängare bestämmelser för paketresor i syfte att skydda konsumenten.”

- 4 I artikel 1 i direktivet föreskrivs följande:

”Avsikten med detta direktiv är att inbördes närma medlemsstaternas lagar och andra författningar om resepaket som säljs eller bjuds ut till försäljning inom gemenskapens territorium.”

5 I artikel 2 i detta direktiv föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med:

1. Resepaket: en i förväg ordnad kombination av minst två av följande komponenter som säljs eller bjuds ut till försäljning till ett totalpris, om tjänsten varar längre än ett dygn eller inkluderar övernattnig:
  - a) Transport.
  - b) Inkvartering.
  - c) Andra turisttjänster som inte är direkt knutna till transport eller inkvartering och som utgör en väsentlig del av resepaketet.

Att olika delar i samma resepaket debiteras separat befriar inte arrangören eller återförsäljaren från skyldigheterna enligt detta direktiv.

2. Arrangör av resepaket: en person som inte enbart i enstaka fall anordnar resepaket och som direkt eller genom en återförsäljare säljer eller bjuder ut dem till försäljning.
3. Återförsäljare: en person som säljer eller bjuder ut till försäljning ett resepaket som satts samman av en arrangör.”

6 I artikel 4.2 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att följande principer gäller för avtalet:

- a) Avtalet skall i tillämpliga delar uppfylla minimikraven i bilagan.
- b) Samtliga avtalsvillkor skall vara skriftliga eller utformade på något annat för konsumenten begripligt och lättillgängligt sätt, och han skall få del av dem innan avtalet ingås. Konsumenten skall få en kopia av avtalsvillkoren.
- c) Bestämmelsen enligt b får inte hindra sena beställningar eller avtal.”

7 I artikel 4.6 första stycket i direktiv 90/314 föreskrivs följande:

”Om konsumenten häver avtalet enligt punkt 5 eller om arrangören ställer in resepaketet före avtalat avresedatum av någon orsak som inte kan tillskrivas konsumenten skall konsumenten ha rätt att

- a) antingen delta i ett annat resepaket av motsvarande eller högre kvalitet om arrangören eller återförsäljaren kan erbjuda honom ett sådant. Om det erbjudna paketet är av lägre kvalitet skall arrangören återbetala konsumenten mellanskillnaden, eller
- b) så snart som möjligt få tillbaka hela det belopp han betalat enligt avtalet.”

8 I artikel 5.1 och 5.2 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att se till att den arrangör och/eller återförsäljare som är part i avtalet är ansvarig för att åtagandena enligt avtalet fullgörs på ett korrekt sätt, oavsett om dessa skall fullgöras av arrangören eller återförsäljaren eller av andra leverantörer av tjänster. Detta ansvar skall inte inverka på arrangörens eller återförsäljarens rätt att kräva ersättning av dessa övriga leverantörer av tjänster.

2. Vad gäller den skada som förorsakas konsumenten på grund av att avtalet inte fullgörs, skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att arrangören eller återförsäljaren är ansvariga såvida avtalsbrottet inte orsakas av fel som vare sig begåtts av dem själva eller av någon annan leverantör av tjänster därför att

...”

9 Artikel 7 i direktivet har följande lydelse:

”Den arrangör eller återförsäljare som är part i avtalet skall visa att han, i händelse av obestånd, har tillräcklig säkerhet för återbetalning av erlagda belopp och för hemtransport av konsumenten.”

10 I artikel 8 i samma direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får för att skydda konsumenten anta eller upprätthålla strängare bestämmelser på det område som omfattas av detta direktiv.”

11 I artikel 9 i direktiv 90/314 föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 31 december 1992 och skall genast underrätta kommissionen om detta.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.”

Ungersk rätt

12 Artikel 15.2 i regeringsdekret nr 213 av den 21 december 1996 om verksamheten för arrangörer och återförsäljare av resor (az utazásszervező és -közvetítő tevékenységéről szóló 213/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet) (nedan kallat regeringsdekret 213/1996) som syftar till att genomföra punkterna 1–3 i artikel 2 i direktiv 90/314 och artikel 7 i detsamma.

13 Enligt artikel 2 i regeringsdekret 213/1996 får endast de resebolag som uppfyller villkoren i dekretet driva verksamhet i Ungern som arrangör eller återförsäljare av resor och som, efter egen ansökan, tagits upp i det officiella statliga register som förs av Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal (den ungerska myndigheten som ansvarar för handelstillstånd) (nedan kallad myndigheten). För att kunna tas upp i nämnda register krävs särskilt att det berörda företaget har en ekonomisk säkerhet enligt föreskrifterna i artikel 8 i dekretet.

14 Artikel 8.1 i regeringsdekret 213/1996 föreskriver att en ekonomisk säkerhet kan utgöras av:

”a) en bankgaranti,

b) ett försäkringsbrev som undertecknats av ett (eller flera) försäkringsbolag, som dessutom kan ha gjort sitt åtagande med hänsyn till antalet resande (till direkt förmån för de resande), eller

c) ett belopp som resebolaget har deponerat hos ett kreditinstitut och som har särskilts och reserverats för de ändamål som anges i artikel 10.1 ...”

Den ekonomiska säkerheten ska uppgå till ett belopp som motsvarar en viss föreskriven procentandel av nettoomsättningen för försäljningen av ett resepaket eller uppgå till ett visst minimibelopp.

- 15 Såsom den hänskjutande domstolen anfört ska ett resebolag i enlighet med artikel 8.7 i dekretet senast den 31 maj varje år, när så krävs, öka den ekonomiska säkerheten med ett referensvärde som grundar sig på nettoomsättningen från försäljningarna det år då bankgarantin ställdes, eller försäkringsbrevet undertecknades eller då insättningen av depositionsbeloppet gjordes, beräknad enligt lag C från år 2000 om bokföring (a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény).
- 16 I enlighet med artikel 8.9 jämförd med artikel 10.1 a och b i regeringsdekret 213/1996 ska den ekonomiska säkerheten täcka de kostnader, förskott och inbetalda totalpriser för resor som anges i artikel 10.1 i dekretet, det vill säga kostnader för åtgärder för assistans till resande som befinner sig i en nödsituation, såsom exempelvis hemtransport och de utgifter som resande haft för uppehälle, samt för de förskott och totalpriser som erlagts för resor. Om den verkliga omsättningen från försäljningarna överstiger den omsättning som tjänat som referens för fastställandet av den ekonomiska säkerheten med mer än 10 procent, ska resebolaget inom fem arbetsdagar anpassa säkerhetens belopp till den verkliga omsättningen och utan dröjsmål ge in ett intyg om detta till myndigheten.
- 17 Artikel 8.3 i regeringsdekret 213/1996 föreskriver att storleken på nämnda procentandel eller nämnda minimibelopp beror på följande omständigheter, nämligen:
- huruvida det resepaket som saluförs innefattar en resa från Ungern till utlandet eller en resa med avreseorten och resmålet utomlands, eller innefattar en resa inom Ungern,
  - huruvida det vid resepaketets utformning förutsågs att platsbokning skulle ske på icke reguljärt flyg (charter), för det fall resepaketet innefattar en resa från Ungern till utlandet eller en resa med avreseorten och resmålet utomlands,
  - huruvida de skyldigheter som följer av det garanterade avtalet motsvarar ett belopp som överstiger 25 procent av omsättningen. Ett avtal anses vara garanterat när de avtalade tjänsterna inte längre kan annulleras, varigenom resebolaget blir skyldigt att betala periodiska belopp.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 18 Klagandena i det nationella målet ingick år 2009 ett reseavtal med researrangören 5 Kontinens Utazási kft., enligt vilka de har betalat ett förskott och, i vissa fall, hela priset för resan.
- 19 Resebyrån kom på obestånd innan de i det nationella målet aktuella resorna hade påbörjats.
- 20 Enligt det försäkringsbrev för arrangörer och återförsäljare av resor som researrangören hade undertecknat med QBE Insurance åtog sig försäkringsbolaget att, vid ersättningsberättigande försäkringsfall, betala ersättning för de kostnader som uppkommit för hemtransport av resande och för deras utgifter för uppehälle till följd av ofrivillig förlängning av vistelsen, och att – i den mån nämnda kostnader inte överskrider det högsta belopp som täcks av försäkringen – återbetala de förskott och de totalpriser som erlagts för resor. Avtalsparterna hade fastställt den högsta försäkringsersättning som kunde utgå till 40 000 000 HUF.
- 21 På grund av begränsningen erhöll klagandena i det nationella målet endast återbetalning med 22 procent av de förskott och belopp som erlagts för resor.
- 22 Klagandena ansökte därför vid domstolen i första instans om att försäkringsbolaget QBE Insurance och den ungerska staten skulle förpliktas att ersätta de förskott och totalpriser som erlagts för resor och som inte hade återbetalats.

- 23 Klagandena hävdade att regeringsdekret 213/1996 strider mot bestämmelserna i artikel 7 i direktiv 90/314 och att det av praxis från EU-domstolen framgår att medlemsstaterna är skadeståndsskyldiga till följd av att ett direktiv har införlivats felaktigt med nationell rätt.
- 24 Domstolen i första instans ogillade talan och påpekade särskilt att den ungerska staten hade införlivat direktivet med den nationella rätten på ett riktigt sätt.
- 25 Klagandena överklagade nämnda avgörande till den hänskjutande domstolen, som fastställde domen avseende QBE Insurance.
- 26 Mot denna bakgrund har Fővárosi Ítéletábla, som är tveksam till om regeringsdekret 213/1996 är förenligt med bestämmelserna i direktiv 90/314, beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:
- ”1) Har den nationella lagstiftaren på vederbörligt sätt följt bestämmelserna i artiklarna 7 och 9 i direktiv [90/314], det vill säga säkerställt ett effektivt skydd för enskilda i händelse av att arrangörer eller återförsäljare av resor försätts i konkurs eller kommer på obestånd, genom att föreskriva att det belopp som den ekonomiska säkerhet som ställs av arrangören eller återförsäljaren av resor ska motsvara en viss föreskriven procentandel av nettoomsättningen för försäljningen av resepaketet eller ett visst minimibelopp?
- 2) Om det konstateras att ungerska staten har gjort sig skyldig till en överträdelse, är överträdelsen då tillräckligt klar för att det ska kunna slås fast att skadeståndsansvar har uppkommit?”

Prövning av tolkningsfrågorna

- 27 I enlighet med artikel 99 i domstolens rättegångsregler får domstolen, om en fråga i en begäran om förhandsavgörande är identisk med en fråga som domstolen redan har avgjort, om svaret på en sådan fråga klart kan utläsas av praxis eller om svaret på frågan inte lämnar utrymme för rimligt tvivel, på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten, när som helst avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat.
- 28 Denna bestämmelse ska tillämpas i förevarande mål.

Den första tolkningsfrågan

- 29 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan i huvudsak för att få klarhet i huruvida artiklarna 7 och 9 i direktiv 90/314, ska tolkas så, att de utgör hinder för lagstiftningen i en medlemsstat, som den i det nationella målet, vilken enligt de uppgifter som den domstolen lämnat, är begränsad till att föreskriva att det belopp som den ekonomiska säkerhet ska uppgå till som arrangören eller återförsäljaren av resor måste ställa ska bestämmas med hänvisning till en viss föreskriven procentandel av nettoomsättningen för försäljningen av resepaket under det aktuella räkenskapsåret eller till ett visst fastställt minimibelopp.
- 30 Domstolen erinrar om att det system för samarbete som fastställs i artikel 267 FEUF grundar sig på en tydlig funktionsfördelning mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen. I ett förfarande i enlighet med nämnda artikel ankommer det på medlemsstaternas domstolar, och inte på EU-domstolen, att tolka nationella bestämmelser, och det ankommer inte på EU-domstolen att uttala sig om nationella bestämmelsers förenlighet med unionsrätten. Däremot är EU-domstolen behörig att tillhandahålla den nationella domstolen alla uppgifter om unionsrättens tolkning som denna kan behöva för att pröva huruvida den nationella rätten är förenlig med unionsrätten (dom av den

6 mars 2007 i de förenade målen C-338/04, C-359/04 och C-360/04, Placanica m.fl., REG 2007, s. I-1891, punkt 36, och av den 8 september 2009 i mål C-42/07, Liga Portuguesa de Futebol Professional och Bwin International, REG 2009, s. I-7633, punkt 37).

- 31 Det är visserligen riktigt att EU-domstolen, enligt ordalydelsen av de tolkningsfrågor som den hänskjutande domstolen ställt, ombetts att uttala sig huruvida en nationell bestämmelse är förenlig med unionsrätten. Det finns dock inget som hindrar EU-domstolen från att lämna ett användbart svar till den hänskjutande domstolen, genom sådana uppgifter om unionsrättens tolkning som gör det möjligt för den nationella domstolen att själv avgöra om den nationella rätten är förenlig med unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 oktober 2007 i mål C-443/06, Hollmann, REG 2007, s. I-8491, punkt 21 och dom av den 16 februari 2012 i mål C-25/11, Varzim Sol, punkt 28).
- 32 Domstolen erinrar i detta avseende för det första om att det är researrangören som enligt artikel 7 i direktiv 90/314 är skyldig att ha tillräcklig säkerhet för återbetalning av erlagda belopp och för hemtransport av konsumenten i händelse av att arrangören kommer på obestånd eller försätts i konkurs. Syftet med denna säkerhet är att skydda konsumenterna mot de ekonomiska riskerna av att researrangörerna kommer på obestånd eller försätts i konkurs (se dom av den 8 oktober 1996 i de förenade målen C-178/94, C-179/94 och C-188/94-C-190/94, Dillenkofer m.fl., REG 1996, s. I-4845, punkterna 34 och 35).
- 33 Det huvudsakliga syftet med denna bestämmelse är således att säkerställa hemtransport av konsumenten och återbetalning av de medel som denne har betalat, i händelse av arrangörens obestånd eller konkurs (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Dillenkofer m.fl., punkterna 35 och 36).
- 34 I det nationella målet har klagandena varit utsatta för sådana risker som artikel 7 i direktiv 90/314 syftar till att motverka. Genom att erlagga belopp före avresa har de varit utsatta för risken att förlora dessa.
- 35 Domstolen erinrar vidare om att den i punkt 74 i dom av den 15 juni 1999 i mål C-140/97, Rechberger m.fl. (REG 1999, s. I-3499), slagit fast att artikel 7 i direktiv 90/314 innebär en skyldighet att uppnå resultatet att paketresenärerna får rätt till garanterad återbetalning av erlagda belopp och hemtransport i händelse av researrangörens konkurs och att denna garanterade rätt är avsedd just att skydda konsumenten mot följderna av konkursen, oavsett vilka orsaker denna har.
- 36 En sådan tolkning av artikel 7 i direktiv 90/314 finner också stöd i det syfte som bestämmelsen måste ha, nämligen att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå (se domen i det ovannämnda målet Dillenkofer m.fl., punkt 39).
- 37 Domstolen har i detta hänseende redan fastställt, i punkt 63 i ovannämnda mål Rechberger m.fl., att det varken i övervägandena till direktivet eller i lydelsen av artikel 7 finns något som tyder på att den säkerhet som föreskrivs i denna artikel får begränsas.
- 38 Domstolen har dessutom fastställt att skyldigheterna enligt artikel 7 i direktivet har införlivats på ett riktigt sätt genom nationella bestämmelser endast om de, oavsett formerna för dem, leder till att faktiskt säkerställa att konsumenten erhåller återbetalning av samtliga erlagda belopp och hemtransport i händelse av researrangörens obestånd (se domen i det ovannämnda målet Rechberger m.fl., punkt 64).
- 39 Det framgår av den hänskjutande domstolens beslut, att endast en bråkdel av de av klagandena erlagda beloppen i det nationella målet har omfattats av den säkerhet som avses i artikel 7 i direktiv 90/314.

- 40 Det ankommer på den hänskjutande domstolen, vilken ensam är behörig att tolka och tillämpa nationell rätt, att fastställa huruvida denna situation – med hänsyn till de konkreta reglerna för beräkningen av det belopp som säkerheten ska uppgå till – är följden av att det system som inrättats av den nationella lagstiftaren medför ett otillräckligt skydd för återbetalning av de av konsumenterna erlagda beloppen och kostnaderna för en eventuell hemresa, eftersom systemet strukturellt inte förmår att beakta händelser inom den aktuella ekonomiska sektorn.
- 41 Mot bakgrund av det ovanstående ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 7 i direktiv 90/314 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning i den utsträckning som villkoren i lagstiftningen medför att konsumenten inte på ett verkningsfullt sätt garanteras återbetalning av samtliga erlagda belopp och hemtransport i händelse av researrangörens obestånd. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra om så är fallet beträffande den nationella lagstiftningen i det mål som den har att avgöra.

Den andra tolkningsfrågan

- 42 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida, för det fall artikel 7 i direktiv 90/314 utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken beloppet för den ekonomiska säkerhet som ställs av arrangören eller återförsäljaren av resor ska bestämmas till en viss föreskriven procentandel av nettoomsättningen för försäljningen av resepaketet eller till ett visst minimibelopp, en sådan lagstiftning utgör en tillräckligt klar överträdelse av unionsrätten för att det ska föreligga skadeståndsansvar.
- 43 Det framgår av domstolens praxis att en överträdelse är tillräckligt klar om en institution eller en medlemsstat vid utövandet av normgivningsmakt uppenbart och allvarligt har överträtt gränserna för sina befogenheter. Bland de omständigheter som den behöriga domstolen kan vara föranledd att ta hänsyn till ingår den överträdde regelns grad av klarhet och precision (dom av den 26 mars 1996 i mål C-392/93, *British Telecommunications*, REG 1996, s. I-1631, punkt 42 och där angiven rättspraxis).
- 44 Såsom det erinras om i punkt 38 i förevarande beslut innebär en nationell lagstiftning endast ett korrekt införlivande av skyldigheterna enligt artikel 7 om lagstiftningen, oavsett formerna för den, leder till att konsumenten på ett verkningsfullt sätt garanteras återbetalning av samtliga erlagda belopp och hemtransport i händelse av researrangörens obestånd (se domen i det ovannämnda målet *Rechberger m.fl.*, punkt 64).
- 45 Det åligger de nationella domstolarna att pröva huruvida förutsättningarna för medlemsstaternas ansvar på grund av överträdelsen av unionsrätten är uppfyllda eller inte.
- 46 Domstolen konstaterar i förevarande mål att det klart framgår av praxis att artikel 7 utgör hinder för en nationell lagstiftning som inte medför att konsumenten på ett verkningsfullt sätt garanteras återbetalning av samtliga erlagda belopp och hemtransport i händelse av researrangörens obestånd. Medlemsstaten har inte något utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller omfattningen av de risker som ska vara täckta av den säkerhet som researrangören eller förmedlaren av resor ska ställa till konsumenterna. Kriterier som har till syfte eller resultat att begränsa säkerhetens omfattning är därför uppenbart oförenliga med skyldigheterna enligt direktivet och utgör således en tillräckligt klar överträdelse av unionsrätten som, med förbehåll för förekomsten av ett direkt orsakssamband, kan medföra skadeståndsansvar för den berörda medlemsstaten.
- 47 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras enligt följande: Artikel 7 i direktiv 90/314 ska tolkas så, att en medlemsstat inte har något utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller omfattningen av de risker som ska vara täckta av den säkerhet som researrangören eller förmedlaren av resor ska ställa till konsumenten. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva om de

kriterier som den berörda medlemsstaten infört för att bestämma det belopp som säkerheten ska uppgå till har till syfte eller resultat att begränsa omfattningen av de risker som ska vara täckta av säkerheten. Om så är fallet är kriterierna uppenbart oförenliga med skyldigheterna enligt direktivet och utgör en tillräckligt klar överträdelse av unionsrätten som, med förbehåll för förekomsten av ett direkt orsakssamband, kan medföra skadeståndsansvar för den berörda medlemsstaten.

Rättegångskostnader

⁴⁸ Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 7 i rådets direktiv 90/314 direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning i den utsträckning som villkoren i lagstiftningen medför att konsumenten inte på ett verkningsfullt sätt garanteras återbetalning av samtliga erlagda belopp och hemtransport i händelse av researrangörens obestånd. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra om så är fallet beträffande den nationella lagstiftningen i det mål som den har att avgöra.**
- 2) **Artikel 7 i direktiv 90/314 ska tolkas så, att en medlemsstat inte har något utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller omfattningen av de risker som ska vara täckta av den säkerhet som researrangören eller förmedlaren av resor ska ställa till konsumenten. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva om de kriterier som den berörda medlemsstaten infört för att bestämma det belopp som säkerheten ska uppgå till har till syfte eller resultat att begränsa omfattningen av de risker som ska vara täckta av säkerheten. Om så är fallet är kriterierna uppenbart oförenliga med skyldigheterna enligt direktivet och utgör en tillräckligt klar överträdelse av unionsrätten som, med förbehåll för förekomsten av ett direkt orsakssamband, kan medföra skadeståndsansvar för den berörda medlemsstaten.**

Underskrifter